

درباره ی جدول تناوبی

جدول مندلیف در تنظیم و پایدار کردن جرم اتمی بسیاری از موارد مندلیف نادرست بودن جرم اتمی برخی از عناصر را ثابت و برخی دیگر را درست کرد

مندلیف و لوتار میردر مورد خواص عناصرها و ارتباط آنها بررسی های دقیق تری انجام دادند و در سال ۱۸۶۹م به این نتیجه رسیدند که خواص عناصرها تابعی تناوبی از جرم آنهاست. به این معنا که اگر عناصرها را به ترتیب افزایش جرم اتمی مرتب شوند نوعی تناوب در آنها آشکار میگردد و پس از تعداد معینی از عناصرها عنصرهایی با خواص مشابه خواص پیشین تکرار می شوند .

مندلیف در سال ۱۸۶۹ بر پایه ی قانون تناوب جدولی از ۶۳ عنصر شناخته شده ی زمان خود منتشر کرد. در فاصله ی بین سالهای ۱۸۶۹ تا ۱۸۷۱م مندلیف هم مانند لوتار میر با بررسی خواص عناصرها و ترکیب های آنها متوجه شد که تغییرهای خواص شیمیایی عناصرها مانند خواص فیزیکی آنها نسبت به جرم اتمی روند تناوبی دارد. از این رو جدول جدیدی در ۸ ستون و ۱۲ سطر تنظیم کرد. او با توجه به نارسایی

های جدول نیو لندز ولوتار میر و حتی جدول قبلی خود جدولی تقریباً بدون نقص

ارایه داد که فراگیر و ماندنی شد.

• شاهکارهای مندلیف در ساخت شهرک عناصر:

• روابط همسایگی:

دانشمندان پیش از مندلیف در طبقه بندی عناصر هر یک را جداگانه و بدون وابستگی به سایر عناصر در نظر می گرفتند. اما مندلیف خاصیتی را کشف کرد که روابط بین عنصرها را به درستی نشان میداد و آن را پایه تنظیم عناصر قرار داد.

• وسواس وی:

او برخی از عناصر را دوباره بررسی کرد تا هر نوع ایرادی را که به نادرست بودن جرم اتمی از بین ببرد. در برخی موارد به حکم ضرورت اصل تشابه خواص در گروهها را بر قاعده افزایش جرم اتمی مقدم شمرد.

• واحدهای خالی:

در برخی موارد در جدول جای خالی منظور کرد یعنی هر جا که بر حسب افزایش جرم اتمی عناصر باید در زیر عنصر دیگری جای می گرفت که در خواص به آن شباهتی نداشت آن مکان را خالی می گذاشت و آن عنصر را در جایی که تشابه خواص رعایت میشد جای داد. این خود به پیش بینی تعدادی از عنصرهای ناشناخته منتهی شد.

• استقبال از ساکنان بعدی:

مندلیف با توجه به موقعیت عنصرهای کشف نشده و با بهره گیری از طبقه بندی دوبرایزتوانستخواص آنها را پیش بینی کند. برای نمونه مندلیف در جدولی که در سال ۱۸۶۹ تنظیم کرده بودمس و نقره و طلا را مانند فلزی قلیایی در ستون نخست جا داده بود اما کمی بعد عناصر این ستون را به دو گروه اصلی و فرعی تقسیم کرد. سپس دوره های نخست و دوم و سوم هر یک شامل یک سطر و هر یک از دوره های چهارم به بعد شامل دو سطر شده و به ترتیب از دوره های چهارم به بعد دو خانه اول و شش خانه آخر از سطر دوم مربوط به عناصر اصلی آن دوره و هشت خانه باقی مانده ی سطر اول و دو خانه اول سطر دوم مربوط به عناصر فرعی بود

• ساخت واحد مسکونی هشتم:

مندلیف با توجه به این که عناصر آهن و کبالت و نیکل و روتینیم و رودیم و پالادیم و اسمیم و ایریدیم و پلاتینخواص نسبتا با یکدیگر دارند این عناصر را در سه ردیف سه تایی و در ستون جداگانه ای جای داد و به جدول پیشین خود گروه هشتم اهم افزود. در آن زمان گازهای نجیب شناخته نشده بوداز این رودر متن جدول اصلی مندلیف جایی برای این عناصر پیش بینی نشد. پس از آن رامسی و رابله در سال ۱۸۹۴ گاز آرگون را کشف کردند و تا سال ۱۹۰۸ م گازهای نجیب دیگر کشف شد و ظرفیت شیمیایی آنها ۰ در نظر گرفته شد و به گازهای بی اثر شهرت یافتند.

• اسانسور مندلیفبه سوی اسمان شیمی :

جدول مندلیف در تنظیم و پایدار کردن جرم اتمی بسیاری از موارد مندلیفنا درست بودن جرم اتمی برخی از عناصر را ثابت و برخی دیگر را درست کرد. جدول تناوبی نه تنها به کشف عنصرهای ناشناخته کمک کرد بلکه در گسترش و کامل کردن نظریه ی اتمی نقش بزرگی بر عهده داشت و سبب اسان شدن بررسی عناصر و ترکیب های آنها شد.

• مجتمع نیمه تمام:

جدول تناوبی با نارسایی هایی همراه بود که عبارتند از :

۱) جای هیدروژن در جدول بطور دقیق مشخص نبود. گاهی آن را بالای گروه فلزهای قلیایی و گاهی بالای گروه های گروه هالوژن ها جا میداد.

۲) در نیکل و کبالت که جرم اتمی نزدیک به هم دارند خواص شیمیایی متفاوت است و با پایه قانون تناوبی ناسازگاری دارد.

۳) کبالت را پیش از نیکل و همچنین تلور را پیش از ید جای داد که با ترتیب صعودی جرم اتمی هم خوانی نداشت. با پیش رفت پژوهش ها و با کشف پرتوایکس و عنصرها و بررسی دقیق طیف آنها عدد اتمی کشف و آشکار شد و عناصر بر حسب افزایش عدد اتمی مرتب و نارسایی های جزئی موجود در جدول مندلیف از بین رفت

زیرا تغییرات خواص عناصر نسبت به عدد اتمی از نظم بیشتری برخوردارست تا جرم اتمی آنها .

۴) سال پس از نشر جدول مندلیف بوابو در ات به روش طیف نگاری اکا الومینیوم را

کشف کرد و گالیم نامید و ۴ سال بعد نیلسون اکا بور را کشف کرد و اسکاندیم نامید

و هفت سال بعد و نیکلر هم اکا سیلسیم را از راه تجربه طیفی کشف کرد و ان را

ژرمانیم نامید.

• تغییرات خواص عناصر در دوره ها و گروههای جدول:

۱) تغییرات شعاع اتمی :

در هر گروه با افزایش عدد اتمی شعاع اتمی افزایش می یابد و در هر دوره با افزایش

عدد اتمی شعاع اتمی به تدریج کوچکتر می گردد.

(۲) تغییرات شعاع یونی :

شعاع یون کاتیون هر فلز از شعاع اتمی آن کوچکتر و شعاع هر فلز از شعاع اتمی آن بزرگتر است. به طور کلی تغییرهای شعاع یونی همان روند تغییرات شعاع اتمی است.

(۳) تغییرات انرژی یونش:

در هر دوره با افزایش عدد اتمی انرژی یونش افزایش

می یابد و در هر گروه با افزایش لایه های الکترونی انرژی یونش کاهش می یابد.

(۴) تغییرات الکترون خواهی :

در هر دوره با افزایش عدد اتمی انرژی الکترون خواهی افزایش می یابد و در هر گروه با

افزایش عدد اتمی اصولاً انرژی الکترون خواهی از بالا به پایین کم می شود .

(۵) تغییرات الکترونگاتیوی:

در هر دوره به علت افزایش نسبتاً زیاد شعاع اتمی الکترونگاتیوی عناصر کم میشود

و در هر دوره به علت کاهش شعاع اتمی الکترونگاتیوی عناصر افزایش می یابد .

۶) تغییر تعداد الکترونهاى لایه ظرفیت و عدد اکسایش: در هر دوره از عنصرى به عنصر دیگرى واحد به تعداد الکترون هاى ظرفیت افزوده میشود و تعداد این الکترونها و عدد اکسایش در عنصرهاى هر گروه با هم برابرند.

(۷) تغییرات پتانسیل الکترودی :

در ازای هر دوره با افزایش عدد اتمی توانایی کاهندگی عنصرها کاهش می یابد و توانایی اکسیدکنندگی آنها افزایش می یابد. از این روفلزهایی که در سمت چپ دوره ها جای دارند خاصیت کاهندگی و نافلزهایی که در سمت راست دوره ها جای دارند توانایی اکسیدکنندگی دارند. در مورد عناصر یک گروه توانایی اکسیدکنندگی با افزایش عدد اتمی و پتانسیل کاهش می یابد.

(۸) تغییرات توانایی بازی هیدروکسید:

توانایی بازی هیدروکسید عناصر در گروهها از بالا به پایین افزایش می یابد اما در دوره از سمت چپ به راست رو به کاهش است.

(۹) تغییرات دما و ذوب یا جوش:

در هر دوره دمای ذوب و جوش تا اندازه ای به طورتناوبی تغییر می کند ولی این روند منظم نیست و در مورد عناصر گروهها نیز روند واحدی وجود ندارد.

جدول تناوبی و آرایش الکترونی

مهم ترین ویژگی یک عنصر که باعث می شود آن عنصر خواص ویژه و منحصر به فردی داشته باشد، آرایش الکترونی آن عنصر است. در کتاب درسی با نحوه تعیین آرایش الکترونی عناصر آشنا شده اید. اما همان طور که می دانید آرایش الکترونی

تعیین شده با این روش گاهی با آرایش الکترونی واقعی عنصر متفاوت است. با استفاده از این جدول تناوبی شما می‌توانید به سادگی آرایش الکترونی عنصر مورد نظر خود را پیدا کنید.

جدول تناوبی عناصر شیمیائی

جدول تناوبی عنصرهای شیمیایی، نمایشی از عنصرهای شیمیایی شناخته شده است که بر اساس ساختار الکترونی مرتب گردیده است به گونه ای که بسیاری از ویژگی های شیمیایی عنصرها به صورت منظم در طول جدول تغییر می کنند.

جدول اولیه بدون اطلاع از ساختار داخلی اتمها ساخته شد: اگر عناصر را بر حسب جرم اتمی آنها مرتب نمائیم، و آنگاه نمودار خواص معین دیگر آنها را بر حسب جرم اتمی رسم نمائیم، می توان نوسان یا تناوب این خواص را بصورت تابعی از جرم اتمی مشاهده نمود. نخستین کسی که توانست این نظم را مشاهده نماید، یک شیمیدان آلمانی به نام یوهان ولفگانگ دوپربینر (Johann Wolfgang Döbereiner) بود. او متوجه تعدادی تثلیث از عناصر مشابه شد.

و به دنبال او، شیمیدان انگلیسی جان نیولندز (John Alexander Reina Newlands) متوجه گردید که عناصر از نوع مشابه در فاصله های هشت تایی یافت می شوند، که آنها را با نت های هشتگانه موسیقی شبیه نمود، هر چند که قانون نت های او مورد تمسخر معاصرین او قرار گرفت. سرانجام شیمیدان آلمانی لوتار میر (Lothar Meyer) و شیمیدان روسی دیمتری مندلیف (Dmitry Ivanovich Mendeleev) تقریباً بطور هم زمان اولین جدول تناوبی را، با مرتب نمودن عناصر بر حسب جرمشان، توسعه دادند (ولی مندلیف تعداد کمی از عناصر را خارج از ترتیب

صریح جرمی، برای تطابق بهتر با خواص همسایگانیشان رسم نمود - این کار بعدها با کشف ساختار الکترونی عناصر در اواخر سده نوزدهم و آغاز سده بیستم توجیه گردید).

فهرست عناصر بر پایه نام، علامت اختصاری و عدد اتمی موجود است. شکل زیر جدول تناوبی عناصر شناخته شده را نمایش می‌دهد. هر عنصر با عدد اتمی و علامتهای شیمیایی. عناصر در یک ستون («گروه») از لحاظ شیمیایی مشابه می‌باشند.

در اینجا روشهای دیگر برای نمایش جدول ارائه شده‌اند:

جدول استاندارد - جدول جایگزین - جدول ضد - جدول بزرگ - جدول عظیم -

جدول عریض - جدول توسعه یافته - جدول ساختاری - فلزات و غیر فلزات

کد رنگ برای اعداد اتمی: عناصر شماره گذاری شده با رنگ آبی، در دمای اتاق مایع هستند؛

عناصر شماره گذاری شده با رنگ سبز، در دمای اتاق بصورت گاز می‌باشند؛

عناصر شماره گذاری شده با رنگ سیاه، در دمای اتاق جامد هستند.

عناصر شماره گذاری شده با رنگ قرمز ترکیبی بوده و بطور طبیعی یافت

نمی‌شوند (همه در دمای اتاق جامد هستند).

عناصر شماره گذاری شده با رنگ خاکستری ، هنوز کشف نشده‌اند (و بصورت کم رنگ نشان داده شده‌اند تا گروه شیمیایی را که در آن قرار می‌گیرند، مشخص نماید). و می‌توانید در این کلید واژه جدول تناوبی برای تشدید مغناطیسی را بیابید.

تعداد لایه الکترون در یک اتم تعیین کننده ردیفی است که در آن قرار می‌گیرد. براساس ساختار جدول پر می‌شوند. از آنجائیکه الکترونهای خارجی‌ترین لایه، خواص شیمیایی را تعیین می‌نمایند، این لایه‌ها در میان گروه‌های یکسان مشابه‌اند. عناصر همجوار با یکدیگر در یک گروه، علیرغم اختلاف مهم در جرم، دارای خواص فیزیکی مشابه هستند. عناصر همجوار با یکدیگر در یک ردیف دارای جرم‌های مشابه ولی خواص متفاوت هستند.

برای مثال، عناصر بسیار نزدیک به نیتروژن (N) در ردیف دوم کربن (C) و اکسیژن (O) هستند. علیرغم تشابه آنها در جرم (که بصورت ناچیزی در واحد جرم اتمی تفاوت دارند)، دارای خواص بینهایت متفاوتی هستند، همانطور که با بررسی فرم‌های دیگر می‌توان ملاحظه نمود: اکسیژن دو اتمی یک گاز است که سوختن را تشدید می‌نماید، نیتروژن دو اتمی یک گاز است که سوختن را تشدید نمی‌کند، و کربن یک جامد است که می‌تواند سوزانده شود (بله، می‌توان الماس را سوزاند!).

در مقایسه، عناصر بسیار نزدیک به کلر (Cl) در گروه یکی مانده به آخر در جدول (هالوژن‌ها) فلوئور (F) و برم (Br) هستند. علیرغم تفاوت فاحش جرم آنها در گروه،

فرمهای دیگر آنها دارای خواص بسیار مشابه هستند: آنها بسیار خورنده (بدین معنی که تمایل خوبی برای ترکیب با فلزات، برای تشکیل نمک هالاید فلز)؛ کلر و فلوئور گاز هستند، درحالیکه برم یک مایع با تبخیر بسیار کم است؛ کلر و برم بسیار رنگی هستند.

صفحه اصلی جدول تناوبی

شیمی دان‌ها سال‌ها به دنبال این بودند که راهی ساده برای طبقه بندی عناصر پیدا کنند. تا این که دمیتری مندلیف با تنظیم جدول تناوبی خود، تلاش همه را به ثمر رساند. امروزه، جدول تناوبی ساده ترین و مفیدترین وسیله ای است که با استفاده از آن می‌توانیم به اطلاعات فراوانی دست پیدا کنیم.